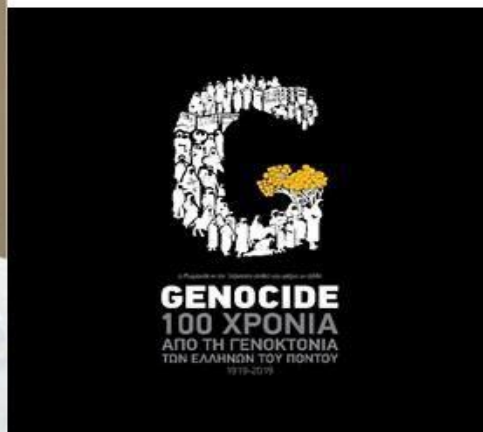

Дорогие друзья,

Прилагается статья ведущего греческого историка **Феофаниса Малкидиса**, специалиста и борца за признание Геноцида греков Востока, на тему **«Первомай 1944 года в Кесариани»** (информация на греческом и в переводе -google translation- на русском языках).

Θεοφάνης Μαλκίδης, Διδάκτωρ Παντείου Πανεπιστημίου.

Η Протоμαγιά του 1944 στην Καισαριανήю

Ήταν 1η Μαΐου του 1944, ογδονταδύο χρόνια πριν, όταν οι Γερμανοί κατακτητές, διέπρατταν ένα ακόμη (δυστυχώς ατιμώρητο μέχρι σήμερα) μαζικό έγκλημα. **Η εκτέλεση στην Καισαριανή, των διακοσίων Ελλήνων πατριωτών, κρατούμενων στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου, αποτελεί μία ακόμη κηλίδα, μία ακόμη βάρβαρη πράξη των κατακτητών, για την οποία μέχρι σήμερα δεν έχει αποδοθεί δικαιοσύνη.**

Η εκτέλεση των διακοσίων Ελλήνων έχει και μία πολύ ιδιαίτερη παράμετρο, που αποδεικνύει για ακόμη μία φορά, το μεγαλείο της αντίστασης στους κατακτητές και τους ελληνόφωνους συνεργάτες τους, καθώς και το ήθος των ανθρώπων που θυσιάσαν τη ζωή τους για την ελευθερία της πατρίδας μας. Η κορύφωση του δράματος της εκτέλεσης έγινε με την πράξη ενός από τους κρατούμενους, του Ναπολέοντα Σουκατζίδη.

Ο Ναπολέων Σουκατζίδης γεννήθηκε στην Προύσα το 1909 από γονείς Ποντιακής καταγωγής. Μετά τη Γενοκτονία από τον ατιμώρητο Κεμαλισμό από την οποία διασώθηκε η οικογένειά του και αυτός, εγκαταστάθηκε στην περιοχή του Αρκαλοχωρίου του νομού Ηρακλείου Κρήτης, αλλά έμελλε να δολοφονηθεί από το Ναζισμό.

Εκεί τελείωσε την Μέση Εμπορική Σχολή και εργαζόταν ως λογιστής, ενώ γνώριζε καλά την αγγλική, ρωσική, γερμανική, γαλλική και τουρκική γλώσσα, ενώ είχε και συγγραφικό έργο. Κατά την διάρκεια της κατοχής συνελήφθη και κρατήθηκε στις φυλακές των Τρικάλων, της Λάρισας και από τον Σεπτέμβριο του 1943 στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Χαϊδαρίου.

Εκεί οι Γερμανοί τον χρησιμοποίησαν ως διερμηνέα και το όνομά του ήταν μεταξύ των διακοσίων Ελλήνων που επρόκειτο να εκτελεστούν στην Αθήνα, ως αντίποινα για την επίθεση και την εκτέλεση του διοικητή της 41ης Γερμανικής Μεραρχίας Οχυρών Υποστράτηγου Φραντς Κρεχ, στην περιοχή των Μολάων Λακωνίας. Ο διοικητής του στρατοπέδου συγκέντρωσης Χαϊδαρίου Καρλ Φίσερ, όταν ο Σουκατζίδης διάβασε και το δικό του όνομα στην λίστα των μελλοθάντων του είπε να παραμείνει στην θέση του.

Τότε ο Σουκατζίδης τον ρώτησε αν θα εκτελούσαν κάποιον άλλο αντί για τον ίδιο και όταν ο Φίσερ απάντησε ότι έχει εντολή να εκτελέσει 200 από τους κρατούμενους, ο Σουκατζίδης αρνήθηκε να εκτελεστεί κάποιος άλλος στην δική του θέση και ο ίδιος να σωθεί και έτσι δολοφονήθηκε με τους υπόλοιπους 199 κρατούμενους του Χαϊδαρίου την Πρωτομαγιά του 1944.

Το κομβίο των μελλοθανάτων αποτελούταν από δέκα φορτηγά. Στη διαδρομή από το Χαϊδάρι μέχρι την Καισαριανή, οι κρατούμενοι έγραφαν σημειώματα και τα πετούσαν στο δρόμο. Παραλήπτες ήταν η μάνα, ο πατέρας, τα αδέρφια,

οι αγαπημένοι τους άνθρωποι και οι συναγωνιστές τους. Οι περαστικοί που τα έβρισκαν ανέλαβαν τον ρόλο του ταχυδρόμου για να μεταφέρουν τις ειδήσεις....

Το «τελευταίο σημείωμα» του Σουκατζίδη, προς τους δικούς του ανθρώπους, ήταν στην πραγματικότητα τρία:

Το ένα προς τον πατέρα του στο οποίο έγραφε τα εξής: *«Πατερούλη, πάω για εκτέλεση, να 'σαι περήφανος για το μονάκριβο γιο σου. Ν' αγαπάς και να λατρεύεις την κορούλα σου και την αδερφούλα μου, κι οι δυο τους μεγάλοι άνθρωποι. Γεια, γεια πατερούλη».*

Το δεύτερο στην αρραβωνιαστικιά του, Χαρά Λιουδάκη: *«Η τελευταία μου σκέψη μαζί σου. Θα θελα να σε κάνω ευτυχισμένη. Να βρεις σύντροφο της ζωής σου άξιο σου και άξιο μου. Κάτι ενθύμια θα σου τα δώσει ο Ζήσης».*

Το τρίτο και τελευταίο στην κουνιάδα του Μαρία Λιουδάκη: *«Αδελφούλα μου, πάω για εκτέλεση. Σε λάτρευα πολύ, όσο λάτρευα και τη γυναίκα μου. Δεν μπόρεσα να σας κάνω ευτυχισμένες. Λίγη αγάπη στον μπαμπά όσο θα ζει. Γεια σου, γεια σου λατρευτή μου αδελφούλα. Ναπολέον, 1-5-44»*

Όταν ο Σουκατζίδης και οι υπόλοιποι 199, έφτασαν στην Καισαριανή οι Γερμανοί τους χώρισαν σε ομάδες των είκοσι. Ο Σουκατζίδης ήταν το νούμερο 71, αλλά επέλεξε να μείνει στην τελευταία 20αδα για να συνεχίσει μέχρι την ύστατη στιγμή να εκτελεί χρέη διερμηνέα. Και αυτό ίσως ήταν ακόμα πιο δύσκολη και ηρωική απόφαση από την προηγούμενη, γιατί οι είκοσι που εκτελούνταν μεταφέρονταν στα γερμανικά φορτηγά από τους είκοσι επόμενους!

Λίγο μετά τις 10 το πρωί της 1ης Μαΐου του 1944, οι Γερμανοί είχαν ολοκληρώσει το έργο τους. Οι διακόσιοι εκτελεσθέντες στην Καισαριανή μεταφέρθηκαν στο Γ' νεκροταφείο, σε ομαδικούς τάφους. Λέγεται πως μια νεαρή κοπέλα στο Μετς υπέστη καρδιακό επεισόδιο όταν είδε το αίμα που έτρεχε, από τα γερμανικά φορτηγά που μετέφεραν τους νεκρούς, και έβαφε τους δρόμους.

Ο Λευτέρης Παπαδόπουλος, γράφοντας για το Χαϊδάρι στις επαρχίες της Αθήνας (1975), αφιέρωσε μια παράγραφο στον Ναπολέοντα Σουκατζίδα και τους υπόλοιπους εκτελεσθέντες στην Καισαριανή σημειώνοντας τα ακόλουθα:

«Κάθε που περνάω απ' το Χαϊδάρι, θυμάμαι τον Ναπολέοντα Σουκατζίδα. Εσύ, βέβαια, δεν μπορείς να καταλάβεις τι σημαίνει αυτό το όνομα. Όχι μόνο γιατί είσαι εικοσιδύο χρόνων. Αλλά και διότι δεν έχεις διαβάσει Κορνάρο – “δεν μου πάει”, μούλεγες τις προάλλες. Λοιπόν ο Σουκατζίδης, στα χρόνια της Κατοχής (...) κλείστηκε στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου (...) Ένα πρωί, οι Γερμανοί είπαν να εκτελέσουν (διακόσιους) πατριώτες. (...) μέσα στους διακόσιους ήταν και ο Σουκατζίδης. Έλα όμως που ο άντρας αυτός ήταν μορφωμένος, ήξερε γερμανικά και οι Ναζί τον θαυμάζανε... Πάει ο διοικητής του στρατοπέδου, τον βρίσκει, του λέει “το και το, θα σε βγάλω απ' τον κατάλογο και στη θέση σου θα βάλω κάποιον άλλο”. “Δεν γίνεται”, του λέει ο Σουκατζίδης. “Τι θα πει δεν γίνεται;”. “Θα πει, πως αν θες να με γλιτώσεις, θα εκτελέσεις 199. Στη θέση μου δε θα εκτελεστεί άλλος”. Ο Γερμανός τόρριζε στο παρακάλλι. Ο άλλος, ούτε συζήτηση. Φινάλε: Ο Σουκατζίδης εκτελέστηκε.

Σκέφτομαι, λοιπόν, τον Σουκατζίδα που πέθανε για μια λευτεριά, που δεν είδαμε ακόμα, σκέφτομαι τους πατριώτες που πότισαν με το αίμα τους αυτό το χώμα, για να δει καλύτερες μέρες τούτος ο τόπος, χωρίς νάχει γίνει τίποτα, και με πιάνει μια λύσσα και τρελλαίνομαι κι έτσι τρελλός και ζαναμμένος, κάθομαι και γράφω – ίδιος άνθρωπος με το ταμπούρλο, σαν του Λειβαδίτη, που σηκώνει τον κόσμο απ' τον σαματά. Κατάλαβες;» .

Αναφορά στον Ναπολέοντα Σουκατζίδα γίνεται και στο έργο του Πόντιου συγγραφέα Δημήτρη Ψαθά «Αντίσταση», ως εξής:

«Κι εκεί στο Χαϊδάρι... Διακόσια ονόματα φωνάζει ο στρατοπεδάρχης. Οι Ακροναυπλιώτες. Άνθρωποι που λιώσαν στα μπουντρούμια και τις εξορίες της τετάρτης Αυγούστου, που δεμένους χειροπόδαρα τους άφησε στον Γερμανό.

-Ναπολέον Σουκατζίδης!

Βγαίνει κι ο Ναπολέον. Και ο στρατοπεδάρχης κομπιάζει μπροστά σ' αυτόν τον ήρωα που μιλά εφτά γλώσσες και δέχεται μέσα στο Χαϊδάρι με θεική γαλήνη τα μαρτύρια και κρατά στις καρδιές των μαρτύρων αναμμένη τη φλόγα της ελπίδας και του αγώνα.

-Όχι εσύ, Ναπολέον!

-Γιατί όχι εγώ; -Εσύ δεν θα τουφεκιστείς.

-Και πόσους θα τουφεκίσεις, αν εξαιρεθώ εγώ; -Διακόσιους.

-Όχι. Δεν δέχομαι κανέναν να μ' αντικαταστήσει. Είμ' Έλληνας!

Επιμένει ο στρατοπεδάρχης. Αλύγιστος ο Ναπολέων. Και βγαίνουν έξω απ' τον σωρό οι διακόσιοι και στήνουνε χορό: Έχε γεια, καημένε κόσμε, έχε γεια, γλυκειά ζωή! Βλέπει ο Γερμανός στρατοπεδάρχης τούτους τους διακόσιους που απάνω τους βαραίνει ο ίσκιος του θανάτου να χορεύουν, να τραγουδούν και ν' αποχαιρετάνε τους συντρόφους τους -σαστίζει. Τι είναι τούτο δω; Αντηχεί ο αέρας από αντάρα αντρίκια:

-Έχετε γεια, παιδιά.

-Ζήτω η Ελλάδα!

-Σαν άντρες θα πάμε!

Και τους ανεβάζουν στ' αυτοκίνητο -σωρό. Κι είναι πρωτομαγιά. Κι είναι γλυκός ο πρωινός αέρας, ολόχρυση η αυγή κι ο Υμηττός κεντιέται με χρυσάφι. Κι εκεί στο σφαγείο στήνονται τα πολυβόλα για το μεγάλο μακελειό. Μαζί θα πέσει κι ο Ναπολέων, που ένα «ναι» να 'λεγε του Γερμανού είχε γλυτώσει (...)

-Ποιοι ήσαν; Ποτέ δεν έδωσαν κατάλογο των ονομάτων τους οι Γερμανοί. Μαθαίνουμε μερικούς. Ωστόσο στη ματωμένη ιστορία της Αντίστασης του Έθνους πέρασαν όλοι μ' ένα όνομα μέσα στη μνήμη και την καρδιά του πονεμένου αυτού λαού. Οι Διακόσιοι της Πρωτομαγιάς. Βουβή και πικραμένη τους κλαίει η αγωνιζόμενη Αθήνα. Οι Διακόσιοι Άγιοι που μαρτύρησαν μαζί -κοντά σ' άλλους χιλιάδες- σε τούτο τον υπέρτατο αγώνα για την τιμή και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου».

Υ. Γ.1 Ο Ναπολέων Σουκατζίδης είναι το κεντρικό πρόσωπο της ταινίας του Παντελή Βούλγαρη «Το τελευταίο σημείωμα», όπου την βραδιά πριν την εκτέλεση, κυριαρχούν η ποντιακή και η κρητική μουσική, οι περήφανοι χοροί των Ποντίων και των Κρητών.

Υ.Γ.2. Ο αείμνηστος Μιχάλης Χαραλαμπίδης, ο πρωταγωνιστής της ανάδειξης της Γενοκτονίας των προγόνων μας όταν έθεσε το ζήτημα αναφερόμενος στις ομοιότητες Κεμαλισμού και Ναζισμού, μίλησε από το μνημείο της Γενοκτονίας στο Χαϊδάρι. Ήταν η συμβολική αρχή για πολλά και σημαντικά που έγιναν μετά και θα συνεχίζουν να γίνονται την επόμενη περίοδο, στη συνεχή προσπάθεια για την ιστορική αλήθεια.

Ας είναι αιωνία η μνήμη των Ελλήνων που έδωσαν τη ζωή τους στον αγώνα για την ελευθερία και για την Ανά(σ)ταση του έθνους μας, ενώ σε εμάς ελάχιστη συμβολή μας, θα πρέπει να είναι η συνεχή πράξη μας για τη δικαίωση και τη δικαιοσύνη !

----- Конец пересылаемого сообщения -----

*Ο Θεοφάνης Μαλκίδης είναι διδάκτορας του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος της International Association of Genocide Scholars

Феофанис Малкидис. Профессор Университета Пантейон.

Первомай 1944 года в Кесариани

Автор: Теофанис Малкидис

Восемьдесят два года назад , 1 мая 1944 года , немецкие оккупанты совершили еще одно (к сожалению, безнаказанное до сих пор) массовое преступление. **Казнь в Кайсариани двухсот греческих патриотов, заключенных лагеря Хайдари, является еще одним пятном, еще одним варварским актом оккупантов, за который правосудие не восторжествовало до сих пор.**

Казнь двухсот греков также имеет особую особенность, которая еще раз доказывает величие сопротивления оккупантам и их грекоязычным пособникам, а также дух народа, пожертвовавшего своими жизнями за свободу нашей родины. Кульминацией драмы казни стал поступок одного из заключенных, Наполеона Сукацидиса .

Наполеон Сукацидис родился в Бурсе в 1909 году в семье понтийского происхождения. После геноцида, совершенного безнаказанным кемализмом, от которого он и его семья были спасены, он поселился в районе Аркалохори в префектуре Ираклиона на Крите, но был обречен на гибель от рук нацизма.

Там он окончил среднюю коммерческую школу и работал бухгалтером, свободно владея английским, русским, немецким, французским и турецким языками, а также занимался писательской деятельностью. Во время оккупации он был арестован и содержался в тюрьмах Трикалы, Лариссы, а с сентября 1943 года — в концентрационном лагере Хайдари.

Там немцы использовали его в качестве переводчика, и его имя было в списке из двухсот греков, которых должны были казнить в Афинах в отместку за нападение и казнь командира 41-й немецкой дивизии

укреплений, генерал-майора Франца Креха , в районе Молае, Лакония. Командир концлагеря Хайдари, Карл Фишер, когда Сукацидис зачитал свое имя в списке казненных, приказал ему оставаться на своем посту.

Затем Сукацидис спросил его, не казнят ли они кого-нибудь другого вместо него, и когда Фишер ответил, что у него есть приказ казнить 200 заключенных, Сукацидис отказался казнить кого-то другого вместо себя и предпочел спастись самому, и поэтому он был убит вместе с оставшимися 199 заключенными Хайдари в Первоймай 1944 года.

Колонна с будущими погибшими состояла из десяти грузовиков. По дороге из Хайдари в Кайсариани пленные писали записки и бросали их на дорогу. Получателями были их матери, отцы, братья и сестры, близкие и соратники. Прохожие, находившие записки, брали на себя роль почтальонов, чтобы передать известие...

«Последняя записка» Сукацидиса своему народу на самом деле состояла из трех частей:

Одно из писем он отправил отцу, написав: *«Папа, меня казнят, гордись своим единственным сыном. Люби и обожай свою маленькую дочь и мою младшую сестру, обе они замечательные люди. Привет, привет, папа».*

Второе послание его невесте, Харе Лиудаки : *« Мои последние мысли о тебе. Я хочу сделать тебя счастливой. Пусть ты найдешь спутника жизни, достойного тебя и достойного меня. Зисис подарит тебе несколько сувениров».*

Третье и последнее послание своей невестке Марии Лиудаки : *«Моя младшая сестричка, меня казнят. Я очень тебя любил, так же сильно, как и свою жену. Я не мог сделать тебя счастливой. Немного любви папе, пока он жив. Привет, привет, моя любимая младшая сестричка. Наполеон, 1 мая 1944 года».*

Когда Сукацидис и остальные 199 прибыли в Кайсариани, немцы разделили их на группы по двадцать человек. Сукацидис был под номером 71, но он решил остаться в последней двадцатке, чтобы продолжать

работать переводчиком до самого последнего момента. И это было, пожалуй, еще более трудное и героическое решение, чем предыдущее, потому что двадцать человек, которых казнили, были пересажены в немецкие грузовики двадцатью людьми, которые следовали за ними!

Вскоре после 10 часов утра 1 мая 1944 года немцы завершили свою задачу. Двести казненных в Кайсариани были перенесены на Третье кладбище в братские могилы. Говорят, что у молодой девушки в Меце случился сердечный приступ, когда она увидела кровь, текущую из немецких грузовиков, перевозивших трупы и разбрызгивавших ее по улицам.

Лефтерис Пападопулос, в своих трудах о Хайдари в Афинских провинциях (1975), посвятил Наполеону Сукацидису и остальным казненным в Кайсариани один абзац, отметив следующее:

«Каждый раз, проходя мимо Хайдари, я вспоминаю Наполеона Сукацидиса . Вы, конечно, не понимаете, что означает это имя. Не только потому, что вам двадцать два года. Но и потому, что вы не читали Корнароса — «мне это не подходит», — сказали вы мне на днях. Сукацидис в годы оккупации (...) был заключен в лагере Хайдари (...) Однажды утром немцы сказали, что казнят (двести) патриотов. (...) Сукацидис был среди этих двухсот . Но, послушайте, этот человек был образован, он знал немецкий, и нацисты им восхищались... Комендант лагеря идет, находит его и говорит: «Такого-то, я вычеркну тебя из списка и поставлю на твое место кого-нибудь другого». «Это невозможно», — говорит ему Сукацидис . «Что значит, это невозможно?». «Он скажет, что если вы хотите меня пощадить, вы казните 199. Никого другого не казнят вместо меня». Немец умолял . Другой даже не стал обсуждать ситуацию. Финал: Сукацидис был казнен.

Я думаю о Сукацидесе , погибшем за свободу, которой мы еще не видели, я думаю о патриотах, которые окропили эту землю своей кровью, чтобы это место могло увидеть лучшие времена, без каких-либо происшествий , и меня охватывает ярость, я схожу с ума , и в таком безумном и пылком

состоянии я сажусь и пишу – тот же человек с тамбурином, как Ливадитис, который поднимает мир из шума. Вы понимаете?

Упоминание Наполеона Сукацидеса также встречается в произведении понтийского писателя Димитриса Псатаса «Соппротивление», а именно:

«И там, в Чайдари... Командир лагеря выкрикивает двести имен. Жители Акронафплио . Люди, растворившиеся в темницах и ссылках четвертого августа , оставленные по рукам и ногам связанными немцами».

-Наполеон Сукацидис !

Выходит и Наполеон. И командующий ошеломлен перед этим героем, говорящим на семи языках, который принимает мученическую смерть с божественным спокойствием в Хайдари и поддерживает пламя надежды и борьбы в сердцах мучеников.

— Только не ты, Наполеон!

— Почему не я? — Тебя не застрелят.

— А сколько человек вы застрелите, не считая меня? — Двести.

— Нет. Я не приемлю, чтобы меня кто-то заменил. Я грек!

Комендант лагеря настаивает. Наполеон непреклонен. И двести выходят из кучи и начинают танцевать: Прощай, бедный мир, прощай, сладкая жизнь! Немецкий комендант лагеря, видя эти двести, на которых тяжело давит тень смерти, танцующие, поющие и прощающиеся со своими товарищами, — он поражен. Что это здесь? В воздухе разносится эхо толпы мужчин:

— Привет, ребята.

— Да здравствует Греция!

— Мы пойдем как мужчины!

И их загружают в машину — целую кучу. И это Первомай. И утренний воздух сладок, рассвет весь золотой, и Гиметт расшит золотом. А там, на скотобойне, установлены пулеметы для великой резни. Наполеон падет вместе с ними, ведь если бы он сказал «да» немцам, его бы пощадили (...)

— Кто они были ? Немцы так и не опубликовали список их имен. Мы узнаем некоторые из них. Однако в кровавой истории национального сопротивления все они ушли из жизни с одним именем в памяти и сердце этого страдающего народа. Двести Первомая. Борющиеся Афины безмолвно и горько взывают о них. Двести святых, которые вместе с тысячами других приняли мученическую смерть в этой величайшей борьбе за честь и достоинство человека.

У. С.1 Наполеон Сукацидис — центральный персонаж фильма Пантелиса Вулгариса «Последняя нота», где в ночь перед казнью доминирует понтийская и критская музыка, гордые танцы понтийцев и критян .

P.S. 2. Покойный Михалис Хараламбидес, главный инициатор освещения геноцида наших предков, когда он поднял вопрос о сходстве кемализма и нацизма, выступил у памятника геноциду в Чайдари. Это стало символическим началом многих важных событий, которые произошли впоследствии и будут продолжаться в последующий период в непрерывном стремлении к исторической истине.

Пусть память о греках, отдавших свои жизни в борьбе за свободу и возрождение нашей нации, будет вечной, а наш минимальный вклад должен заключаться в наших непрерывных действиях во имя справедливости и возмездия!

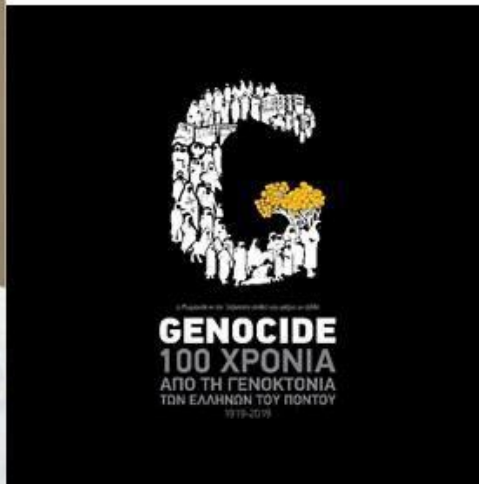
*Теофанис Малкидис — доктор Пантеона Афинский университет , член Международной ассоциации Ассоциация из Геноцид Ученые

Αγαπητοί φίλοι,

Παρατίθεται άρθρο του διακεκριμένου Έλληνα ιστορικού **Θεοφάνη Μαλκίδη**, γνωστού μαχητή για το ζήτημα μας αναγνώρισης μας Γενοκτονίας των Ελλήνων μας Ανατολής, με θέμα **«Η Πρωτομαγιά του 1944 στην Καισαριανή»**.

Θεοφάνης Μαλκίδης, Διδάκτωρ Παντείου Πανεπιστημίου.

Η Πρωτομαγιά του 1944 στην Καισαριανή

Ήταν 1η Μαΐου του 1944, ογδονταδύο χρόνια πριν, όταν οι Γερμανοί κατακτητές, διέπρατταν ένα ακόμη (δυστυχώς ατιμώρητο μέχρι σήμερα) μαζικό έγκλημα. **Η εκτέλεση στην Καισαριανή, των διακοσίων Ελλήνων πατριωτών, κρατούμενων στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου, αποτελεί μία ακόμη κηλίδα, μία ακόμη βάρβαρη πράξη των κατακτητών, για την οποία μέχρι σήμερα δεν έχει αποδοθεί δικαιοσύνη.**

Η εκτέλεση των διακοσίων Ελλήνων έχει και μία πολύ ιδιαίτερη παράμετρο, που αποδεικνύει για ακόμη μία φορά, το μεγαλείο της αντίστασης στους

κατακτητές και τους ελληνόφωνους συνεργάτες τους, καθώς και το ήθος των ανθρώπων που θυσίασαν τη ζωή τους για την ελευθερία της πατρίδας μας. Η κορύφωση του δράματος της εκτέλεσης έγινε με την πράξη ενός από τους κρατούμενους, του Ναπολέοντα Σουκατζίδη.

Ο Ναπολέων Σουκατζίδης γεννήθηκε στην Προύσα το 1909 από γονείς Ποντιακής καταγωγής. Μετά τη Γενοκτονία από τον ατιμώρητο Κεμαλισμό από την οποία διασώθηκε η οικογένειά του και αυτός, εγκαταστάθηκε στην περιοχή του Αρκαλοχωρίου του νομού Ηρακλείου Κρήτης, αλλά έμελλε να δολοφονηθεί από το Ναζισμό.

Εκεί τελείωσε την Μέση Εμπορική Σχολή και εργαζόταν ως λογιστής, ενώ γνώριζε καλά την αγγλική, ρωσική, γερμανική, γαλλική και τουρκική γλώσσα, ενώ είχε και συγγραφικό έργο. Κατά την διάρκεια της κατοχής συνελήφθη και κρατήθηκε στις φυλακές των Τρικάλων, της Λάρισας και από τον Σεπτέμβριο του 1943 στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Χαϊδαρίου.

Εκεί οι Γερμανοί τον χρησιμοποίησαν ως διερμηνέα και το όνομά του ήταν μεταξύ των διακοσίων Ελλήνων που επρόκειτο να εκτελεστούν στην Αθήνα, ως αντίποινα για την επίθεση και την εκτέλεση του διοικητή της 41ης Γερμανικής Μεραρχίας Οχυρών Υποστράτηγου Φραντς Κρεχ, στην περιοχή των Μολάων Λακωνίας. Ο διοικητής του στρατοπέδου συγκέντρωσης Χαϊδαρίου Καρλ Φίσερ, όταν ο Σουκατζίδης διάβασε και το δικό του όνομα στην λίστα των μελλοθανάτων του είπε να παραμείνει στην θέση του.

Τότε ο Σουκατζίδης τον ρώτησε αν θα εκτελούσαν κάποιον άλλο αντί για τον ίδιο και όταν ο Φίσερ απάντησε ότι έχει εντολή να εκτελέσει 200 από τους κρατούμενους, ο Σουκατζίδης αρνήθηκε να εκτελεστεί κάποιος άλλος στην δική του θέση και ο ίδιος να σωθεί και έτσι δολοφονήθηκε με τους υπόλοιπους 199 κρατούμενους του Χαϊδαρίου την Πρωτομαγιά του 1944.

Το κομβίο των μελλοθανάτων αποτελούταν από δέκα φορτηγά. Στη διαδρομή από το Χαϊδάρι μέχρι την Καισαριανή, οι κρατούμενοι έγραφαν σημειώματα και τα πετούσαν στο δρόμο. Παραλήπτες ήταν η μάνα, ο πατέρας, τα αδέρφια, οι αγαπημένοι τους άνθρωποι και οι συναγωνιστές τους. Οι περαστικοί που τα

έβρισκαν ανέλαβαν τον ρόλο του ταχυδρόμου για να μεταφέρουν τις ειδήσεις....

Το «τελευταίο σημείωμα» του Σουκατζίδη, προς τους δικούς του ανθρώπους, ήταν στην πραγματικότητα τρία:

Το ένα προς τον πατέρα του στο οποίο έγραφε τα εξής: *«Πατερούλη, πάω για εκτέλεση, να 'σαι περήφανος για το μονάκριβο γιο σου. Ν' αγαπάς και να λατρεύεις την κορούλα σου και την αδερφούλα μου, κι οι δυο τους μεγάλοι άνθρωποι. Γεια, γεια πατερούλη».*

Το δεύτερο στην αρραβωνιαστικιά του, Χαρά Λιουδάκη: *«Η τελευταία μου σκέψη μαζί σου. Θα θελα να σε κάνω ευτυχισμένη. Να βρεις σύντροφο της ζωής σου άξιο σου και άξιο μου. Κάτι ενθύμια θα σου τα δώσει ο Ζήσης».*

Το τρίτο και τελευταίο στην κουνιάδα του Μαρία Λιουδάκη: *«Αδελφούλα μου, πάω για εκτέλεση. Σε λάτρενα πολύ, όσο λάτρενα και τη γυναίκα μου. Δεν μπόρεσα να σας κάνω ευτυχισμένες. Λίγη αγάπη στον μπαμπά όσο θα ζει. Γεια σου, γεια σου λατρευτή μου αδελφούλα. Ναπολέων, 1-5-44»*

Όταν ο Σουκατζίδης και οι υπόλοιποι 199, έφτασαν στην Καισαριανή οι Γερμανοί τους χώρισαν σε ομάδες των είκοσι. Ο Σουκατζίδης ήταν το νούμερο 71, αλλά επέλεξε να μείνει στην τελευταία 20αδα για να συνεχίσει μέχρι την ύστατη στιγμή να εκτελεί χρέη διερμηνέα. Και αυτό ίσως ήταν ακόμα πιο δύσκολη και ηρωική απόφαση από την προηγούμενη, γιατί οι είκοσι που εκτελούνταν μεταφέρονταν στα γερμανικά φορτηγά από τους είκοσι επόμενους!

Λίγο μετά τις 10 το πρωί της 1ης Μαΐου του 1944, οι Γερμανοί είχαν ολοκληρώσει το έργο τους. Οι διακόσιοι εκτελεσθέντες στην Καισαριανή μεταφέρθηκαν στο Γ' νεκροταφείο, σε ομαδικούς τάφους. Λέγεται πως μια νεαρή κοπέλα στο Μετς υπέστη καρδιακό επεισόδιο όταν είδε το αίμα που έτρεχε, από τα γερμανικά φορτηγά που μετέφεραν τους νεκρούς, και έβαφε τους δρόμους.

Ο Λευτέρης Παπαδόπουλος, γράφοντας για το Χαϊδάρι στις επαρχίες της Αθήνας (1975), αφιέρωσε μια παράγραφο στον Ναπολέοντα Σουκατζίδα και τους υπόλοιπους εκτελεσθέντες στην Καισαριανή σημειώνοντας τα ακόλουθα:

«Κάθε που περνάω απ' το Χαϊδάρι, θυμάμαι τον Ναπολέοντα Σουκατζίδα. Εσύ, βέβαια, δεν μπορείς να καταλάβεις τι σημαίνει αυτό το όνομα. Όχι μόνο γιατί είσαι εικοσιδύο χρόνων. Αλλά και διότι δεν έχεις διαβάσει Κορνάρο – “δεν μου πάει”, μούλεγες τις προάλλες. Λοιπόν ο Σουκατζίδης, στα χρόνια της Κατοχής (...) κλείστηκε στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου (...) Ένα πρωί, οι Γερμανοί είπαν να εκτελέσουν (διακόσιους) πατριώτες. (...) μέσα στους διακόσιους ήταν και ο Σουκατζίδης. Έλα όμως που ο άντρας αυτός ήταν μορφωμένος, ήξερε γερμανικά και οι Ναζί τον θαυμάζανε... Πάει ο διοικητής του στρατοπέδου, τον βρίσκει, του λέει “το και το, θα σε βγάλω απ' τον κατάλογο και στη θέση σου θα βάλω κάποιον άλλο”. “Δεν γίνεται”, του λέει ο Σουκατζίδης. “Τι θα πει δεν γίνεται;”. “Θα πει, πως αν θες να με γλιτώσεις, θα εκτελέσεις 199. Στη θέση μου δε θα εκτελεστεί άλλος”. Ο Γερμανός τόρριζε στο παρακάλλι. Ο άλλος, ούτε συζήτηση. Φινάλε: Ο Σουκατζίδης εκτελέστηκε.

Σκέφτομαι, λοιπόν, τον Σουκατζίδα που πέθανε για μια λευτεριά, που δεν είδαμε ακόμα, σκέφτομαι τους πατριώτες που πότισαν με το αίμα τους αυτό το χώμα, για να δει καλύτερες μέρες τούτος ο τόπος, χωρίς νάχει γίνει τίποτα, και με πιάνει μια λύσσα και τρελλαίνομαι κι έτσι τρελλός και ζαναμμένος, κάθομαι και γράφω – ίδιος άνθρωπος με το ταμπούρλο, σαν του Λειβαδίτη, που σηκώνει τον κόσμο απ' τον σαματά. Κατάλαβες;» .

Αναφορά στον Ναπολέοντα Σουκατζίδα γίνεται και στο έργο του Πόντιου συγγραφέα Δημήτρη Ψαθά «Αντίσταση», ως εξής:

«Κι εκεί στο Χαϊδάρι... Διακόσια ονόματα φωνάζει ο στρατοπεδάρχης. Οι Ακροναυπλιώτες. Άνθρωποι που λιώσαν στα μουντρούμια και τις εξορίες της τετάρτης Αυγούστου, που δεμένους χειροπόδαρα τους άφησε στον Γερμανό.

-Ναπολέον Σουκατζίδης!

Βγαίνει κι ο Ναπολέον. Και ο στρατοπεδάρχης κομπιάζει μπροστά σ' αυτόν τον ήρωα που μιλά εφτά γλώσσες και δέχεται μέσα στο Χαϊδάρι με θεική γαλήνη τα μαρτύρια και κρατά στις καρδιές των μαρτύρων αναμμένη τη φλόγα της ελπίδας και του αγώνα.

-Όχι εσύ, Ναπολέον!

-Γιατί όχι εγώ; -Εσύ δεν θα τουφεκιστείς.

-Και πόσους θα τουφεκίσεις, αν εξαιρεθώ εγώ; -Διακόσιους.

-Όχι. Δεν δέχομαι κανέναν να μ' αντικαταστήσει. Είμ' Έλληνας!

Επιμένει ο στρατοπεδάρχης. Αλύγιστος ο Ναπολέων. Και βγαίνουν έξω απ' τον σωρό οι διακόσιοι και στήνουνε χορό: Έχε γεια, καημένε κόσμε, έχε γεια, γλυκειά ζωή! Βλέπει ο Γερμανός στρατοπεδάρχης τούτους τους διακόσιους που απάνω τους βαραίνει ο ίσκιος του θανάτου να χορεύουν, να τραγουδούν και ν' αποχαιρετάνε τους συντρόφους τους -σαστίζει. Τι είναι τούτο δω; Αντηχεί ο αέρας από αντάρα αντρίκια:

-Έχετε γεια, παιδιά.

-Ζήτω η Ελλάδα!

-Σαν άντρες θα πάμε!

Και τους ανεβάζουν στ' αυτοκίνητο -σωρό. Κι είναι πρωτομαγιά. Κι είναι γλυκός ο πρωινός αέρας, ολόχρυση η αυγή κι ο Υμηττός κεντιέται με χρυσάφι. Κι εκεί στο σφαγείο στήνονται τα πολυβόλα για το μεγάλο μακελειό. Μαζί θα πέσει κι ο Ναπολέων, που ένα «ναι» να 'λεγε του Γερμανού είχε γλυτώσει (...)

-Ποιοι ήσαν; Ποτέ δεν έδωσαν κατάλογο των ονομάτων τους οι Γερμανοί. Μαθαίνουμε μερικούς. Ωστόσο στη ματωμένη ιστορία της Αντίστασης του Έθνους πέρασαν όλοι μ' ένα όνομα μέσα στη μνήμη και την καρδιά του πονεμένου αυτού λαού. Οι Διακόσιοι της Πρωτομαγιάς. Βουβή και πικραμένη τους κλαίει η αγωνιζόμενη Αθήνα. Οι Διακόσιοι Άγιοι που μαρτύρησαν μαζί -κοντά σ' άλλους χιλιάδες- σε τούτο τον υπέρτατο αγώνα για την τιμή και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου».

Υ. Γ.1 Ο Ναπολέων Σουκατζίδης είναι το κεντρικό πρόσωπο της ταινίας του Παντελή Βούλγαρη «Το τελευταίο σημείωμα», όπου την βραδιά πριν την εκτέλεση, κυριαρχούν η ποντιακή και η κρητική μουσική, οι περήφανοι χοροί των Ποντίων και των Κρητών.

Υ.Γ.2. Ο αείμνηστος Μιχάλης Χαραλαμπίδης, ο πρωταγωνιστής της ανάδειξης της Γενοκτονίας των προγόνων μας όταν έθεσε το ζήτημα αναφερόμενος στις ομοιότητες Κεμαλισμού και Ναζισμού, μίλησε από το μνημείο της Γενοκτονίας στο Χαϊδάρι. Ήταν η συμβολική αρχή για πολλά και σημαντικά που έγιναν μετά και θα συνεχίζουν να γίνονται την επόμενη περίοδο, στη συνεχή προσπάθεια για την ιστορική αλήθεια.

Ας είναι αιωνία η μνήμη των Ελλήνων που έδωσαν τη ζωή τους στον αγώνα για την ελευθερία και για την Ανά(σ)ταση του έθνους μας, ενώ σε εμάς ελάχιστη συμβολή μας, θα πρέπει να είναι η συνεχή πράξη μας για τη δικαίωση και τη δικαιοσύνη !

*Ο Θεοφάνης Μαλκίδης είναι διδάκτορας του Πανετείου Παινεπιστημίου Αθηνών, μέλος της International Association of Genocide Scholars

